

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek s pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Kinevezések's megfeszítések; M. term. tud. társulat; Összeállítások a' hon legközelebb teendői körül IV. Fáy Andrásról; Széchenyi Istv. gr. és nemzeti érdekeink; pest-szegedi csatorna (folyt.); horvátországi tartománygyűlés; Baranyamegye közgyűlése; budapesti napló.

Amerika. (Buenos-ayresi villongások.)
Portugália. (Kormány részéről pénzügyi; kivándorlások.)
Spanyolország. (Izabella születésünnepe 's eljegyzetése; földrengés.)
Franciaország. (Ujjab szaporabukások; Soult lemondása nem fogadtatik el.)
Anglia. (Elegyhírek.)
Görögország. (Ausztr. császár ajándéka az atheneikönyvtár számára.)
Egyiptus. (Hűtlen fakezelés.)
Ertesítő; gabonaár; pénzkelet; dunavizálás.

Magyar- és Erdélyország.

Ócs. 's ap. kir. fels. oct. 28kál legfensőbb határozatánál fogva Ducheck Ferencz státustanácsi előadó udv. tanácsost a' m. kir. udv. kincstár másod alelnökévé kinevezni 's ez alkalommal eddigi hű, buzgó 's jeles szolgálatiért magas megelégedését nyilatkoztatni kegyeskedott. W. Z.

Ócs. 's ap. kir. fels. a' hétszemélyes törvényszéknél az egyházi rendből megürlt táblabíróvá Németh György kir. táblai praetust; a' világi főrendből megürlt pedig Tihanyi Ferencz temesi grófot és főispánt kinevezni; továbbá Kubinyi Agostont a' nemzetimuseum igazgatóját és Sötér Ferencz mosonmegyei első alispánt, kir. tanácsost; ezimel díszesíteni, felsőbüki Büky Lászlót es. kir. kamarásná; végre Szalay Agostont a' magy. kir. udv. kancelláriának státustanácsban alkalmazott udv. fogalmazóját es. kir. státustanács-tiszteé kegy. kinevezni méltóztatott.

A' királyi magyar természettudományi társulat f. évi november 8án szombaton délutáni 5 órakor tartandja évnegyedes közgyűlést, a' seminarium templom átellenében 314 sz. alatti Palikutevny házban létező társulati szállása teremében, mi főleg a' v. d. é. k. t. ez. tagok figyelmébe ajánlatjuk. Pesten oct. 29én 1845. Török József társulati titoknok.

Összeállítások a' hon legközelebb teendői körül. IV. Azonban merném állítani, hogy a' telekdij, mellynek a' nagyszerű kölcsön egyik lényegét teszi, honunkban inkább csak elméltetett, mint megbukott. Okai ennek következők lehetnek:

a) Széchenyi grófkissé későn pattant ki javaslatával, midőn a' házi adó elfoglalta már a' tért, vagy a' házi adó megbukának fájdalma sajtótt még a' keblekben; akkor, midőn már az ingerültebb megyék vagy a' nemfizetés, vagy ennek tőszomszédja az országos ajánlat felé hajlottak.

b) Széchenyi grófnépszerűsége, mint mondják, csökkent. Joggal é? nem tartozik ide. Annyi bizonyos, hogy a' nemes gróf nem eléggé féltékeny a' maga népszerűségére 's tulbuzgósága gyakran rángatja őt — ki vezériszerepet vívott ki magának — közlegényi sorokba, mikben antipatheticus erők és polemiai gyakorlottságok megcsökkenthetik a' vezérnek kellő nimbuszt. Ez szintolly tévesztés, mint ki törékeny üveglámpa gyanánt, igen is féltékenyül hordozza maga előtt fénykörzetecskéjét. De más részről igaz az is, hogy olly férfiú, ki hon javáért előitéletekkel, hiúságokkal, százalaku önzés szűkkeblűségével száll csatára, egyhamar általános népszerűségre nem igen tarthat számot, 's főkép nálunk, kik kény és idő szerint divatba szoktuk kapni férfainkat, 's kijátszván velök bábjátékainkat, ismét kény és idő szerint ledobni őket 's gyakran alig tudnánk számolni az indítványozó jót akar és tudja is, miért hit, hogy az indítványozó jót akar és tudja is, miért akarja, tehát önforgatás nélkül eredhetünk szava után. De a' nemes gróf azt tevő javaslatával, mit a' berni canton 1829ben maga törvénykönyvével, mellynek rostálgatására egész Európát felszólította, tudniillik felszólította ő is annak hideg meghányására vetésére az egész hazát 's így nem vala é kötelessége a' hon intelligentiájának, nem a' javasló gróf népszerűségét, hanem az ügy igazságát venni tekintetbe, sőt ha e' felől meggyőződött, amannak neta-

lán még hiányát is maga tekintélyével pótolni ki? És mégis

c) a' legközelebb mult országgyűlésen, mind annak pénzügyi választványa javaslatában, mind az országgyűlési tanácskozásokban, mondhatnám, teljesen mellőztetett a' telekdij nagyszerű eszméje. És miért? Tán nem talált az eszme semmi viszhangra e' hazában? Ezt nem állithatjuk. Már junius végeig mintegy 12 megye mellette nyilatkozott a' telekdijnak, 's föltételelesen még több hajlott hozzá. Lelkes férfiak, mint Kossuth, Pulszky, határozottan szólaltak fel mellette, 's mint biztosan tudom, több más lelkes sem vala, némi módosítás föltétele mellett, ellene. Okai ezen diétai mellőzésnek mintegy ezek lehetnek: a' telekdij eszméje kissé nagyszerű, 's mi, fájdalom! igen is szokva vagyunk a' forgácslásokhoz; továbbá, valljuk meg, hogy mint főleg is érintém, a' javasló grófnak ezuttal nem igen sok sympathiája volt az alsó és felső táblán; de mit legfőbb okul vehetünk, az vala, hogy diétánk a' pénzügyi munkálatra nézve az időből, a' szó teljes értelmében, kikopott. Sokkal nagyobb tisztelettel viseltetem, mint alkotmányos férfiú, egy diétai testület 's annak választványa iránt, mintsem azokat vádolni kívánám, 's a' hiba nem is bennök rejlik; de a' tények ezt mutatják: a' diéta üléséi 1843 május 17kén nyitattak meg; Széchenyi ugyanazon év augusztus 17kén bocsátotta közre telekdiji tervét; a' pénzügyi választvány mindeniknél sürgetőbb, 1844. martius 18kán küldetett ki. Ez april 17kén kezdette meg ülését, és szeptember 9kére adta be dolgozatát a' diétának; october 1jeig a' törvényhatóságok e' tárgybani utasításai vártak be, 's már october 15kére ki vala tűzve a' diéta berkesztetése! Hogy az alsó tábla majd egy év mulva hozá a' legsürgetőbb tárgyat, az orsz. kincstár ügyét szőnyegre, mellynek pertractatiójára aztán alig jutott annyi ideje, mennyit maga ülőhelyeinek ideiglenes elrendezésére fordított, azt valóban az utasítási központosítás hiánya is alig mentheti; mert hiszen az utasítások inkább a' módszer, mint orsz. kincstár-alakítás szükségé felett különböztek; valamint azt is, hogy a' pénzügyi választvány még csak parallelát sem vont az eddig javasolt kincstár-alakítási módok: házi adó, telekdij és subsidium között 's így a' diétának választhatást nem engedett, egyedül azon nézete világosíthatja fel, miszerint az idő rövidsége miatt, hogy mégis történiék valami, igen is a' kivihetőségnek áldozott. És ezen kivihetőségnek, tagadni nem lehet, még saját elve következetességét is feláldozta. Ugyanis azt mondá munkálataiban, hogy a' köztelherviselés elve volna az orsz. kincstár-alakításnak legjobb módszere, de az most létesíthetlen; és mégis egyszerre olly nyomoru elforgácslásra, országos ajánlatra, melly 1790 óta semmi eredvényt nem adott, ugrék le, melly sem jelenre nem elégséges, sem amaz üdves elvet elő nem készíti, sem azt életbe nem lépteti, hacsak azt életbe-léptetésnek venni nem kívánjuk, hogy az adózóra, ki magának a' diétának elismeréseként is alig képes mostani terheit is hordozni, új terhet vala rovandó. A' Rendekek pénzügyi üzenetének szavai ezek: „választványt kívánunk kiküldeni, melly véleményét adjon, hogy a' közszükség jelenleg és jövőben, mi módon lehető legczélsezerűbb földzhetésének tárgya teljes és tökéletes világosságba helyeztetve leendvén, a' nemzet áldozatra hajló készségének összpontosulhatására annál biztosabb arány tűzethessék ki.“ Ezen szavak szerint, miután a' kincstári módoknak teljes világosságba kelle helyeztetniök, a' parallelának nem leheté kimaradnia, és miután a' hon szükségének jelenben is kelle földztetnie, a' telekdij kölcsönének nem leheté mellőztetnie. Azt, hogy a' választvány egy hónap mulva ült össze kiküldetése után, 's félév mulva referált, vétkelni nem tudom; mert statistikai biztos adatok és előmunkálatok hiányában e' késedelmek igen megfoghatók; valamint Széchenyi grófnak sem azt, hogy már a' pestmegyei augusztusi közgyűlésben nem telekdija, hanem ajánlat mellett izgatott; mert hiszen már ekkor amannak mellőztetését, mint szinte tagja a' pénzügyi választványának, jól tudta. De nem az é mindezekből a' tanulság, hogy ne érjük be az orsz. kincstár dolgában azon kisserűséggel, mit a' mult diéta, egyedül időnek

nyomasztása miatt fogadott el; hanem most már időnk levén a' hozzákészülésre, tűzzük ki a' nagyobbsszerűt, mi szükségünknek, kívánatunknak inkább megfelelőend? Reményekre bátoríthat e' részben bennünket az is, hogy a' tér jelenleg tisztább, az eszmék fejlettebbek, a' kedélyek higgadtabbak; a' nagyszerű kölcsön nem meyeileg kezeltetnék mint a' házi adó, mellytől félreértésből, vagy a' nem egy megyében tapasztalt 's bizodalmat épen nem ébresztő kivetés 's kezelés miatt, vagy talán azért idegenkedett az olygarchia, mivel megyén nem bír vetőval, mint a' diétán; és a' köznemesség borzadálya sem olly nagy már a' bár huzamos teherviseléstől, mint az örökösűl; azonban a' mult diéta vitáji mindenkit meggyőzhetek a' felől, hogy továbbra is veszteglünk, vagy forgácsolgtunk nem lehet.

d) Széchenyi gr. a' házi adónak modorát nem pártolta. Mi ellenzék, kik a' házi adó mellett buzogtunk, valljuk meg, hogy ha nem kívántunk is viszsatorlással élni viszont a' gróf telekdija nem pártolásában, de csakugyan némileg nehezteltünk bánásmódjáért 's tagadhatlanul közönyösebbek valánk telekdija iránt, mint azt az ügy üdve és fontossága kívánta volna. Ezen közönyösséget azonban okozta soknál azon kifáradás és csüggedés is, mit a' házi adó izgatása és megbukása okozott. Más részről azok, kik a' házi adónak, minden köztelherviselés ellen borzadályból, szegültek ellen, szinte irtóztak a' telekdijtól is, ugymint a' melly huzamosabb teherviselést igényelt 's így nem csoda, ha az több oldalról mellőzteték.

e) A' telekdij eszméje, lényegben és részletben kifejtetett ugyan a' nemes gróf és hírlapi cikkek által annyira, hogy a' honi intelligentia méltatását immár igényelheté vala; de nem párhuzamú vagy egyenvaló fejtegetései által még annyira, hogy a' honi közvéleményt megnyerni 's főkép annak orsz. nagyobb kölcsöntüli idegenkedését legyőzni bírhatta volna.

Körülbelül ezen okok, mikhez még egy párt lehetne toldani, munkáltak arra, hogy a' telekdij eszméje mellőztetett.

Hogy félre ne értessem, szükséges nyilatkoznom: miként én a' mult diéta haladt munkálkodása után, nem kívánom sürgetni a' telekdij azon egyik lényegét, hogy minden hold föld után egy vagy több garas fizetessék az orsz. kincstár javára; hanem teljes köztelherviselésig, mit, hiszem, hazám jó nemtője 's az idő megérlelendnek, egyedül a' telekdij másik lényegére kívánok szoritkozni, melly abból áll, hogy az akár házi adó, akár orsz. ajánlat 's mellékesen indirect adói források utján alakítandó országos kincstárnak ne évi jövedelme aprónként fordítassék hazai befektetésekre, hanem annak alapjára, országosan külföldtől kölcsönveendő tetemes pénzmennyiség használtassék a' haza és egyesek egyszerűen földszereztetésére 's illetőleg feloldoztatására, melly országos kölcsön törlesztés által enyésztessek el; magában értődven, hogy az orsz. kincstár teherviselése éveinek, a' kölcsön végeltörlesztéseig, szükség tartaniok. Miből világos, hogy javaslatom nem áll elentétben egyik fajával is az orsz. kincstár teherviselésének, mihelyt annak nem évi jövedelmét, hanem tőkétét kívánjuk egyszerre befektetni; sőt az következik, hogy a' teherviselés bármellyik faja fogadtassék is el a' nemzet által, a' nagyszerű kölcsönnek azzal szükségképen egybekötetnie kell.

De orsz. nagyszerű kölcsön! fogják kiáltani némelylek, kiketán ön szomorú tapasztalásai is végig borzasztanak minden kölcsön-említésre, vajjon kölcsönvétel, csöd és bukás, nem ugyanazon nyaktörő létrának fogai é? 's mi szükség illy veszélyes kísérletre?

Legvilágosabban fejt ki az eszmét egy alkalmas összehasonlítás. Hazánk jelen állapotában legáltalabban hasonlítottatnak azon fiatal kézművesrel össze, kinek mestersége folytatásához anyaga kevés és olcsóbbszzerű, szerszáma pedig semmi és szerszámot 's tökélyesb műhöz jobbnemű anyagot, öne-rejéből beszerezni nem bír. — Mit fognánk javasolni a' jámbornak? Adja bérbe magát és szegődjék visz-

szalegénynek? Vagy évekig nyomorgva, koplalva, fázva szerezzessen össze most egy gyalut, majd egy vésőt, ismét furót 'sat.' s évekig veszítse kitanult mesterségének gyümölcsét? Vagy inkább azt, hogy, ha kap, vegyen fel egy pár száz forintot szerszámra és iparral munkáját? — Azt hiszem, minden okos ez utóbbit fogja kézművesünknek javasolni 's botornak mondani őt, ha kölcsöntül remegtében, melyet fél vagy egy év alatt elelmén felül is képes letisztítani, vagy tán még le is dolgozni a' hitelezőnek, a' javaslatot megvetné. Egyes szerszám-szerzéssel drága időt 's munkabért fogna veszteni; mert egy két gyaluval, majd vésővel, furóval még nem teherne jövedelmező munkát, minélfogva a' józan okosság azt tanácsolja neki, hogy leljen módot, egyetemesen és egyszerre venni meg a' szerszámot és kellő jó anyagot, hogy mesterségében egyedüli tőkéje gyümölcsötlenül ne heverjen. Hazánk állása szinte ez. Majd minden anyagi, szellemi és alkotványi felvirágzásunk a' g a' törvényhozás gondoskodásán felül pénzt esdekel, 's mi még csak eszközökkel sem bírunk pénzt szerezhetni, nem hogy pénzünk volna. Termékünk kevés 's nem legjobb minőségű, mint-hogy gazdaságunk kellő ellátására nincs erőnk 's természetűsünknek feldolgozás és kelendőség nem adnak ingert. Ezen termékünk nincs ki feldolgozza műcikkékké, 's nincs is miért? mintán a' műiparnak ismét bel- és külfogyasztás nem adnak ingert. A' hazai kereskedőnek szintugy nincs ingere széthordani terméküket és áruikat, minthogy a' rosz közlekedési eszközök 's más gátok miatt időt vesz, költséget halmoz 's így csak ritkán állhatja ki más kereskedőkkel a' versenyzést. Ily állásban csak valami chinai mandarin fogja azt tanácsolhatni nekünk, hogy pénztelenségünkben is csak fizetgessünk, tán félszázad mulvai visszaaraszítás reménye mellett, most egy majd két vagy három milliócskát, 's egyik diétai köz alattadjunk segélyt a' mezői gazdaságnak, másban az iparnak, harmadikban létesítsünk egy vasutat, negyedikben egy csatornát, 's ekként veszítsük félszázadig majd minden gyümölcsözését egy nemzeti közforgalomnak. Az okos angol kétségen kívül e' tanácsot adná nekünk: vegyetek fel törlesztésre kölcsönt idegentől, mert magatoknak nincs pénzötök, 's ha volna is, olesó kamatra nem adhatnátok az országának, de különben is magatokét megtalálja a' hazai szorgalom, fordítsátok azt, mennyire lehet, visszaaraszító befektetésekre, 's már egy évtized alatt megkettőztetitek nemzeti gazdagságotokat, kettő alatt tán háromszorosítjátok azt, 's a' mellett, hogy évenként képesebbek lesztek fizetni a' törlesztést, előbb és biztosabban megérik felvirágzóztatok; mit saját erőtkül várni, ha nem hű önámítás, bizonyosan sajnós idővesztés!

Ezen kifejtésből világos, hogy a' telekdíji kölcsön tiszta felfogására nem eléggé alkalmas azon összehasonlítás, mely közte és egy parlag gazdaság közt tétetik; mert ebben némileg csak a' veszített nyereség fejeztetik ki, 's nem azon sürgetős szükség, nem azon kikerülhetlenség, időnek reánk égése, és azon megszerzési egyetemes egyszerűség, mint miket a' fiatal szegény kézműves szerszámatalansága igen is kifejez, 's mit a' francia: la force des choses-nak nevez. Folyt. Fáy András.

Széchenyi Istv. gr. és nemzeti érdekelni.
Rosz néven vették Széchenyinek, — 's hihetőleg tán sokáig fognak még rá neheztelni a' volt oppositio eleményült bajnokai — rosz néven vették azt, hogy kenyértöréskor nemcsak szorosabban nem csatlakozott a' tulhajtók elszánt csapatjához, hanem e' helyett mindinkább vissza kezdte vonulni, 's nem egy esetben aként viselé magát — ő, a' cselekvés nagy embere — hogy haladási nagy munkánk irányában mintegy negatív szereplést látszanék kizárólagos föladatul tartani maga előtt.

Több izbeni fölszólalások, mikkel a' ns gróf az ellenzék egyes vezér vagy nem vezér tagjainak tulajdonság követeléseiket meg megtámadá, előre sejtették ugyan, miszerint a' készülöben levő reform kiküzdésénél Széchenyre nem tarthatni számot oly mértékben, mint kedvezőbb körülmények közt várható volt volna; — azonban sokan azok közül is, kik az erőszakolt haladáshoz leginkább szerelmesek valának, azzal kecsegteték még is magokat, hogy ha mindenben nem is, legalább azon egyes positiókat illetőleg, miket egykor a' hazafi gróf teendőink elsőbbségként tüntetett föl, egyesíteni fogja közremunkálását az új értelmű haladás bevallott vitézeivel.

Nagy volt ehez képest meglepetésök, midőn itt is, mint egyebekre nézve, hasonló elvonulást, hideg szemlegiséget, vagy éppen egyenes ellenszegülést tapasztalának. Ha előbb azt gondolák, hogy a' hazafi gróf egyes lépésekre nézve azért nem áll velök egy sorban, mert a' teendő lépések nem az ő kiszámítása szerint szándékoltak: most már nem vala többé kétségök, miszerint itten többnek kell rejteni azon sajtó érzetnél, mely keblünkben támadni szokott akkor, ha jól kidolgozott sikerbiztos terveink, lelkiismeretes, dologhoz értő átvizsgálás nélkül elméltetnek.

Azok, kik előbb nem mentek tovább a' furcsaságok furcsaságiban annál, mihez képest állíták, hogy a' nemes gróf változott magaviseletének tulajdonképeni oka: sértett büszkeségből származott ellenszenv kifolyása, mely ellenszenv növekedő mértékben kezd rajta erőt venni azóta, hogy közügyeink vitátságánál napról napra kevesebb szükség van reá; — azok most már egy új nagy lépésre szának el magokat 's kimondák — hol t. i. kimondhaták, — miként Széchenyi álhazafisága lassan lassan napfényre kezd jöni, 's a' nemzet, melyet oly sok időig hitegetett szebb jövő reményivel, nem sokára átlátandja, mennyire hibásan fogna cselekedni, ha még tovább is figyelne a' grófnak örökké csak késleltető szöszöszára. *)

Pedig mind az, mit a' ns grófnak hibául sőt vétkül tulajdonítanak, viszonyok kérelhetetlen hatalmától vette származását; 's így oly kevésé volt egyes — bármi óriási nagysága — ember erője által elhárítható, a' milly kevésé bírta volna azt emberi kéz a' nem létezés köréből előteremteni. Oka é annak Széchenyi, hogy előtte nem volt a' nemzetnek senkije, ki szebb létre vezérlő ösvényt törjön számunkra? vagy oka é annak, hogy a' dolgok fejlődésében fokozatok vannak, miket elkerülni nem lehet? — Bizonyára ezekért ő vagy bárki más, váddal — okosan — nem illethető; — a' hazafi grófnak későbbi politikai cselekvése nem volt más, mint az emberi ügyek folyásának természetéből merített alapos ismeret 's ezen ismerethez alkalmazott munkálkodás.

Annyira alant állunk Európa miveltebb nemzetei irányában a' társodalmi emelkedés lépcsőzetén, mihez képest — ha törekvésünknek sikerét ohajtjuk, nem arról kell még most gondolkodnunk, hogy a' magasan diszlóket természet-ellenes szökésekkel utólérni megkísértsük; hanem józan munkásságunknak jelenleg főképp arra szükség irányozva lennie, hogy a' mélyebbre sülyedéstől megóvassunk, egyszerűsmin szunyadozó erőinket cselekvésre ébresztve, lassu de biztos emelkedésnek induljunk.

Itt van vég-oka az örökös eltérésnek, koronkénti surlódások 's összeütöközéseknek, miket az erőtetett haladás emberei és Széchenyi közt újabb időben fölmerülni látunk. Mindkét fél példányképet tartja maga előtt, jobbra Angol- vagy Franciaországot; némely egyesek a' hisztória szövétnéket is használták — 's mindenik fél törekvése volt: megismérlt hiányink betöltése, szükségink kielégítése, bajaink gyógyítása.

Mennyire különbözhetnek a' nézetek akkor, midőn valamely nemzet szükségéinek névsorát 's rendjegyüket kell készíteni: más alkalomkor részletesen fejtegettük; itt inkább csak a' dolog másik oldalát kívánjuk szemügyre venni. A' föllállított példányképek — föltéve hogy a' történetek fátylavilágánál nézzük azokat — minden egyes vizsgáló előtt más más részletekben állanak; egyik többet lát, de kevésbé tisztán, másik szoroson kijelölt pontokra szegzi figyelmét, 's kevés de jól választott tárgyait kellő tapintattal vizsgálja. Igen csekély azok száma, kik képesek az egészet áttekinteni, a' külön részek függését kiismérlni 's fényoldalak mellett az árnyéklatokait is kifürkészni.

Oly dolog ez, mi nem annyira nagyobb kisebb egyedi erőnk, inkább vagy kevésbé éles-látásunk erédvénye, mint azon állásponté, melyet elfoglalunk, 's honnan a' tárgyak szemlélésibe bocsátkozánk. Figyelemre méltó körülmény, annál nagyobb figyelemre, minél kisebb nálunk azok száma, kik ez állítás valóságáról igazán volnának meggyőződve. Példa által némileg világosabbá teszszük állításunkat. Ha valamelyikünk — teszsem csak néhány hónapig vagy legföljebb egy évig haszn. mulatott Párisban;

*) Hogy ez nem légből kapott állítás, mutatják bizonyos vidéki casinói (helyesebben fonóházhoz illő) jelenetek; valamint legközelebb a' b-i fő-k-védegyelet igazgatójának szelleműs beszéde is.

átrándult a' calais-i csatornán, 3-4 hónapot tölte Londonban 's följegyzé utiférczájába azon helységek neveit, miken nappal vagy éjjel keresztül utazott — haza térve nemcsak utazási leirást nyujthat, hanem e' fölött oly tekintélyt is igényelhet, minélfogva nemcsak helyisméreti tekintetben, de politikaiakat illetőleg is — kétségbevonhatlan tulnyomósággal bírjanak mondatai, egyes alkalmakkor kifejtett nézetei. Tegyük föl, hogy társaság gyűl össze a' nemzet jelesbeiből; szóba hozatnak a' külföld institutiói, egy vagy más ország kül 's bel viszonyai: ki fog itt elsőséget követelni, az é, ki mindig itthon ült, 's a' világ forgását legföljebb is csak könyvekből isméri; vagy az, ki mint főnebb érintők, több hónapot töltött haszonnal Párisban Londonban 'sat.

Hát ha már most oly ember áll elé, ki nem gyorskocsin utazá be szárazföldünk 's a' felsziget téreit, de ki egy felől szerencsés öszszeköttetések következtiben alkalmat nyert főnsőbb körökbe is lépetheti, sőt egyenesen az udvarokkal, ministeriumi egyes tagokkal szoros viszonyba juthatni; ki évekre terjedő vizsgálódási közben sohasem térki a' paloták fényözönéből a' nélkül, hogy lebocsátkoznék a' porvityillóig, 's ismérni tanulná a' nép lelki testi szükségéit, 's állapotát, viszonyait?

Ha a' főnebb rajzoltuk ifjunak oly igényei lehetnek, mint említve volt; minő tekintélyt kell tulajdonitunk illy férfunak, habár ő azt — benső értéke tudatánál fogva éppen nem követelné is? Kétségkívül minden józan ember örömet hajolnék szavára 's a' hazát igazán szerető férfit titkos örömet érezne keblében a' fölött, hogy nemzete ilyenekkel is bír!

Mit az élet természetszerű folyása illy világon állít előnkbe: annak valódiságát kétségbe alig vonhatni. 'S még is, mint főnebb érintettük, politikai életkérdések fejtegetését illetőleg sok ember nem akarja elhinni, vagy ha elhiszi is, nyilván megvallani, miként a' közügyekhez alaposan szólhatás egyik legkitünőbb kezességeül, sőt mondhatni, kellekeül tekintendő azon álláspont, mellyről valaki a' vizsgálat alá veendő tárgyakat tekintheti.

Mik a' főnsőbb politika kellekei; minők az európai állodalmak egymáshoz viszonyai; millyen az egyes kormányok állása nemzetünkhez: ezeket 's több ehez hasonló nálunk egy kettő, könyvekből 's természetes eszénél fogva ismérheti, de kik oda is beláthattak volna, hol a' nemzetek sorsa legközelebről 's elhatározólag intéztetik: ilyenek közöttünk keresve kerestendők. Legtöbben otthon szobáikban, vagy néhány elvarát meghitt körében alkotják politikai hitvallásukat, 's e' szerint jelölik ki a' nemzet teendőinek névsorát, miből igen gyakran következik aztán azon sajátos cselekvésmód, mit a' német, gazda nélküli számításnak 's nevez.

Széchenyi sokszor mondá, hogy házassági viszonyunk a' monarchia egyéb részeivel fölbonthatatlan; hogy a' magyar politika maradandó sikert csak egy ígérhet, ha vele birodalmi politika is egyesül; hogy haladási munkánk bonyodalmi nem hogy kevesbülnének, de még szaporodni fognak, ha a' főnebbi viszonyt szem elől veszítjük: ezeket újabb időben mondá leginkább, 's mi azon egyes fölakadásokat, miknek a' hazafi gróf terveit kitétetve láttuk, nem kis részben véljük e' körülménynek tulajdoníthatni. Azok fontosságát, mikről a' nemes gróf fölvilágosítani 's meggyőzni törekszik honfitársait — a' nagy szám nem bírja átlátni soha; de ez nem is elkerülhetlenül szükséges, főleg ha azok körében, kik a' magyar törvényhozásba közvetlen befolyással bírnak, napról napra inkább gyökeret ver azon meggyőződés, miszerint a' magyar ugy várhatja sikerét fáradozásának, ha törvényes kormányával egyesülten ügyekszik létre hozni azt, mit meggátolni külön külön ereje van mindkettőnek, minek azonban létre varázsolatása izzasztó munkát nyujtand az egyesülten fárado felelnek is.

✕ *Eszköszölhető-e a' Tiszának a' Dunával egy csatorna általi egybeköttetése Pest környékén?*
Folyt. A' Dunának Tiszával hajózható-csatorna általi öszszeköttetési eszméje újabb időkben ismét megpendített azon vonalra nézve, melyet Balla idézett jelentése 3dik pontjában kimutatott, csekély, műtanilag pedig azon különbséggel, miszerint az egész csatorna- (Naviglio) folyónak létesítése olyformán tervezetik, hogy a' csatorna némi csekély előadás után, a' viznek önereje által nyerje további kiképeztetését. Mindezen fentebbi tervezet 's javaslatoknak kivonathan történt előterjesztése után, szükséges lesz kimutatni részint azon hiányokat,

mellyek miatt az említett tervek el nem fogadhatók, részint pedig azon akadályokat, mellyek szinte lehetlenné, vagy legalább olly költségessé teszik a vállalatot, hogy a közlekedés más uton, például vaspálya-illesztés által, sokkal kevésb áldozattal és biztosabban elérhetik.

Maillard és Hepe, kik Pest és Szolnok közt egy ollynemű takarékcatornát ajánlanak, mellynek két vége a Duna és Tisza partján végződjék, a nélkül, hogy a Duna és Tisza vízával közvetlen összeköttetésbe hoznák, a' terv létesíthetőségét olly kétes hypothesisre alapíták, mellyről nem kezkeskedhetni a' mellyet csak tapasztalás igazolhatna; mert azon vizsgálatok, mellyeket a' nevezett férfiak a' föld rétegei közt szivárgó vizek mennyisége kitudása végett tettek, csak annyit látszanak bizonyítani, hogy a' homok- és agyagréteg között nedvesség létezik, melly akár természetes, akár mesterséges gödrökbe vagy medencékbe vonul; de hogy ama föltételezett szivárgó víz egy igen sokat fogyasztó csatornának évről évre folytonos éltetésére elegendő legyen, a' legszárazabb nyarak legmelegebb hónapjait sem véve ki, ez elegendő adatokkal megmutatva nincs.

Szó volt arról is: nem volna-e tehát czélszerű a' fenebbi kétes hypothesisat próbatétel által akint eldönteni, hogy a' csatorna felső tartányának (reservoir) kiásatására szükséges, mintegy 209 ezer ftraménó, pénzösszevég jó szerencsére kockázatának?

Ha honunk pénzforrásai engednék, ezen próbatételt már természetesen tekintetből is maga helyén látszanék lenni, de a' javasolt csatornára nézve a' mostani körülmények között szükségtelen, mert ha illy csatornának használatát, egy azzal vetélkedő vaspálya használatával összehasonlítjuk, látnifogjuk, hogy ez, az utóbbi által háttérbe szorítottatik.

Mint hogy t. i. gazdasági, ugynevezett takarékcatorna tervezeték, természetesen, hogy azon csupán az ahoz készített kisebbnemű hajók járhatnának, és mivel maga a' csatorna a' Duna és Tisza vizétől el lenne zárva, átrakodásnak szintugy kellene történnia a' duna stiszai hajókba, mint a' vaspályánál; használatát tehát ép olly korlátozott lenne, mint a' vaspályáé, az építési költségekre nézve pedig ez, a' vaspályánál sokkal drágább, mert midőn ez nem kerülne többé 1,600,000 ftnál, amaz a' tervezők által 3,300,000 ftra számítottat, még pedig akkor is olly feltétellel, hogy ha, mint említve volt, a' napszámósok a' hadi ezredekéből fognának átengedtetni. Ide járul még az is, hogy az illy kisszerű csatornán egy ló csak 200 mázsát vonhatna, holott egy nagyobb-szerű a' két folyót közvetlenül összekötő csatornán, ugyanazon lóerővel 1500 mázsát szállíthatnák. Illy körülmények közt tehát, minden habozás nélkül állíthatni, hogy Pest és Szolnok czélszerűbben köttetnék össze vaspálya, mint eféle takarékcatorna által; habár az a' hypothesis szerint létesíthető lenne is.

Tudva van, hogy valamely hegyháton által csak ugy vitethetik csatorna, ha annak tetejére annyi víz hozhatatik, mennyi a' csatorna-táplálásra folyton szükséges. Mint hogy a' kérdéses duna-tiszai közön állandóan tápláló vizekre bizton számítani nem lehetett, ez indítá Ballát azon javaslattételre, miszerint a' Duna és Tisza közti hát legmélyebb részén vágnak által a' csatorna a' Dunából Harasztinál venné táplálékát. Balla e' csatorna vonalát Pesttől a' soroksári Dunán Harasztig, onnan Sári, Tatár-szent Györgyön át Csongrádig kimutatá ugyan, de sem tervet sem költségvetést nem adott róla, melly hiányt én maga helyén hosszmetési rajzzal és költségvetéssel igyekeztem kipótolni.

Kezdetét venné ezen csatorna Pest alsó végénél és zsilip által köttetnék össze a' Dunával; onnan a' katonai kórházat megkerülve, azon alul a' körülményekhez képest 500 — 1000 öllel viszsztatították a' soroksári Dunaágra, melly Harasztig csatorna gyanánt szolgálna. Mind Pesten, mind Harasztin alul a' soroksári Dunaágra el kellene töltetni a' legmagasb vizszin felett olly formán, hogy a' töltésbe Pestnél egy zugó építtetnék, mellynek feneke 4 láb-al lenne följebb a' legkisebb Duna-vizállásnál, a' harasztii keresztöltésben pedig egy fenékszugó alkalmaztatnék. Ezen intézkedés által nemcsak a' Pest és Harasztii között, hanem Harasztin alul fekvő dunaederbe is vizet lehetne vezetni, mi megszüntetné azon aggodalmat, hogy a' Dunának eltöltése miatt azon tér, mellyet most a' Duna elfoglal, egészségtelen mocsárra változnék. A' felső töltésben épülendő

zugónak továbbá azon haszna lenne, hogy olly esetekben, midőn a' Duna vizállása a' legkisebb vizszinét 6 lábbal felülhaladná, a' csatornára szükséges víztömeg, melly különben alacsonyabb vizállásoknál a' nyílt dunai zsilipnél venné táplálékát, e' zugón bocsátatnék a' soroksári ágra mint csatorna-tartányba, és ez szolgálna egyszersmind szivárgó gyanánt a' Duna vízének, midőn az zavaros, megsűrűsére. Az alsó eltöltésnél levő zugónak pedig az lenne rendeltetése, hogy illy időben, midőn a' soroksári iszapfogó dunaágy része tisztítottatik, akkor a' Pest és Harasztii közt elrekesztett víz ezen alsó zugón bocsátatnék ki a' soroksári ágra szárazzá tételnek.

Harasztinál a' csatorna délkeletnek fordulván, onnan Baracsig a' Tisza felé 6 mérföldnyire 18 lábnyi mély ásással vezetnék, hol a' föld nagyobb emelkedése kezdődvén, közel Majsához 8 — 9 mérföld távolságra elvonul, 8 mérföldnyire a' csongrádi, 9 re a' szegedi vonal szerint. Ez azon elkerülhetlen akadály, mellyben 30, 48, sőt 52 láb vagyis 5, 8 s 9 öl mélységű ásások lennének szükségesek. Innen a' föld a' Tiszáig folyton lejtős a' 10 — 12 zsilipnek lépcső formában alkalmazása által a' csatornával le szállhatni a' Tiszába.

Hogy a' csatorna a' legnagyobb dunai hajókat megberhassa, fenekének 8 lábbal mélyebbnek kell lenni a' Duna legkisebb vizállásánál, melly akkor áll be, midőn a' budai vizpéc 2 lábat mutat; hogy pedig két hajó elmehessen, a' csatorna alsó vagy fenékszélességének 40 lábnyinak, felső vagyis vízszintinek 1 1/2 láb oldalrészével 64 lábnyinak, s végre a' vontatóút szélességének 10 — 12 lábnyinak kell lenni. A' csatornának keresztmetszései emelkedettebb helyen hágesős alakot nyernének, hogy a' földszakadásnak eleje vételessék.

Fenebbi méretek szerint eszközöltetvén a' költségvetés az egész csatorna építése 13,860,000 pengő forintra rugna. Itt azonban megjegyzendő, hogy az ásás költsége a' mély keresztmetszésekénél, köbölent, igen kevéssé van véve. Országunkban olly mély ásások nem történtek, s így tapasztalásunk sincs annak költségeiről. Sőt azt mondhatni, hogy egész földkerekségen nem találunk példára, akár vaspályáknál, akár csatornáknál keressük azt, hol 8 — 9 mföld hosszában 30 — 52 láb mélységre történtek volna ásások; de mitanilag véve a' dolgot már 40 láb magas emelkedéseknél kérdésbe jó: vajjon a' leásás helyett nem lenne-e inkább alagút (tunnel) alkalmazható, mi azt mutatja, hogy illy mély ásások mindenesetre igen költségesek.

A' nagy hírű William Tierney Clarknak a' budapesti állóhid tervező s' építőjének velem közölt tapasztalatai után, egy egy kőb-öl föld kiásatása és illó távolságra elszállítása hasonló magasságoknál egyremásra 8 shillingbe, vagyis közel 4 pgő forintba került; s a' föld felretakarítását, mikint Clark is állítja, ideiglenes vaspályára alkalmazott mozgépek (Locomotiv) által kellene eszközölni, nemcsak azért, mivel ez legolcsóbb módnak találtatott, hanem időkimelésből is, nehogy az építésre fordított pénzek szükségesek tul hosszabb időre kamat nélkül heverjenek, mi által a' vállalat új költséggel terheltetnék. Ha ezen valóságos tapasztalásra épült kulcs szerint vettetnék ki a' költség, akkor 9 millió helyett 18 milliót kellene számítani, mellyné fogva tehát az egész csatorna létrehozása mintegy 23 millió forintot kívánna.

Ezen tetemes költséghez, mellyet a' mély ásások igényelnek, még egy másik baj is csatlakozik, t. i. a' csatorna oldalainak jó karban tartatása, mint hogy a' két oldal területe 777,600 négyszög-ölet, vagyis 648 holdat tesz. Ezen körülmény a' csatorna jövedelméből évenként tetemes költséget nyelne el; mennyi legyen ezen költség? meghatározni nem lehet, mert, mikint említém, földünkön ehhez hasonló példára nem akadunk s' ha a' fenntartási költség-mennyiséget csak közelítőleg akarnók is tudni, ismerünk kellene a' föld faját is 6 — 9 ölnyi mélységben.

Ámbár tehát e' módon igen czélszerűen s' tökéletesen köttetnék össze Magyarország két első folyama, mindazáltal még sem ajánlható az, azon nagy pénztöke miatt, mellynek száztöli ötös kamatja már (693,300) ftot tenne, s e' szerint itt is egy vaspálya alkalmazása, mellynek építési költsége alig tenné az összeg egy hatod részét, inkább lenne maga helyén. Mielőtt azonban határozottan kimondanám véleményemet, taglaljuk röviden a' Beszédes által Naviglio nevezet alatt szóba hozott csatornát is.

Az érintett csatornaterv részletességeibe nem bocsátkozhatom azért, mivel az, az 1840. l. évi 38 t. cz. ótalma alatt álló részvényes társaság által már múltani vizsgálat alá bocsátatott s' a' competens technikai főtiszttség már kimondotta ez eszme iránt véleményét, melly tehát a' tárgyalatás kiegészítése végett azon tisztelt társaságtól kikérendő volna. Minden ez ügyben mondandókat tehát a' tisztelt közönség magán-nézetemnek venni méltóztassék.

A' Naviglio tervezője, mint feljebb említém, nagyobb részben a' csatorna azon vonalát követte, mellyt Balla 1791 évben kimutatott. Főeszméje egyébiránt abban áll: a' Dunát a' Tiszával közvetlen folyóvízü csatornával összekötni.

Tekintetbe vevén azon akadályt, miszerint a' közben eső földhát 8 — 9 mföld távolságra 6 — 9 öllel fekszik magasabban a' Duna legkisebb színénél, és 18 — 21 öllel a' Tisza legkisebb vize színénél, mellyné fogva, ha a' Duna és Tisza közti 12 öl eset, a' csatorna folytában egyenlően osztatnék el, a' vonal nagyobb részén olly mély s' aránylag olly nagy kiterjedésű ásásoknak kellene történni, mellyeket, mint alább meg fogom mutatni, sem pénzzel, sem erővel győzni nem lehetne; a' Naviglio tervezője ezen legyőzhetlen munkát majd egészen a' víz erejére szándékozik bizni olly kinézéssel, hogy az előleges csekély ásások következtiben a' csatorna magát a' legnagyobb hajók hordozására 6 év alatt ki fogja képezni a' víz erejénél fogva. Ezen szándékát pedig egy kisméretű csatorna kiemelése által véli elérendőnek, olly formán, hogy annak feneke a' Duna középvízénél 4 lábbal alább, tehát a' legkisebb víz felett 8 lábra tételnek s' igen csekély esést nyerne mind azon pontig, hol a' földszin lejtőssége a' Tiszafelé kezdődik s' melly a' Dunától 15 mföldnyire esik. Ezen előásásba részint a' Duna vize, midőn az 8 lábon felül áll, részint az ezen ásáshoz közel eső mocsár-vizek, mellyeket tervező 9 millió köb-ölre számít, vezetettvén, ezen intézkedéstől várja, hogy a' víz ereje a' czéltott csatornát egész mélységben és szélességben 6 év elforgása alatt ki fogja képezni. — Mint hogy szerző az ásás tömegét közel egy millió köb-ölre teszi, a' csatorna völgyelete pedig tökéletesen kiképzett állapotjában 21,766,000 köb-öl tért foglal el, lenne a' vízre, melly minden másod percze legfeljebb 100 köblábnak tételhetik, bizandó kivájas több mint 20 millió köb-öl; s így minden 4 köbláb víznek 1 köbláb földet kellene egyremásra elsepreni, hogy a' javasolt föltételének eleget tegyen. Az eszme létesítésére megkivántató költség csak mintegy 3,300,000 ftra számítottat, melly aránylag csekély költség a' vállalatot valóban kecségtető alakban tüntetné elő, ha a' szerföltt merész hypothesis valónak vétethetnék.

Ezen eszme taglalásánál először is kérdés támad: a' föld minősége iránt 10 — 15 öl mélységben történtek-e furások, és hol? Ezt annyival szükséges tudni, mivel természetesen a' kérdéses közben olly szilárd agyagföld gyanítható, melly daczolna a' víz megtámadásával, sőt lehet, hogy illy mélységben kőrétegek is vonulnak által, minők köztudomás szerinta' pest-szolnoki vonalban is találhatók; melly esetben a' víz nem 6 év lefolyása alatt, de századok mulva sem tenné meg várt hatását, s' a' legjobb esetet föltételezve sem mosna egy rendetlen vad ároknál egyebet; minélfogva nem maradna egyéb hátra, mint: mivel a' csatornának illó mértékbeni kiásása meggyőzhetlen, sőt jobban mondva, ki nem mondható költséget igényelne, a' talán megkezdett munkálatokat bevégzetlenül s' más vállalatoknak rémképül hagyná.

De legkedvezőbb esetben sem lehetne azt ajánlani, mivel 21 millió köb-öl földnek a' Tiszába hordatása által az említett, restségéről ismeretes folyó olly zavarba hozatnék, mellyből századok alatt sem lenne képes kitisztulni. Híjába hozatik elő, hogy a' kivájt földdel a' tiszai lapályok feliszapolthatnának; a' víz munkálata a' csatorna kiképeztetésére az egész közben levén elfoglalva, s' a' dolog természeténél fogva annak feneke a' Tisza legkisebb víz színe alá levén helyezve, meg nem fogható, mikép hasson az alább munkálkodó víz egyszersmind a' magasabban fekvő lapályok feltöltésére?

Végre még különös megfontolást érdemel azon körülmény, hogy a' Tisza felé folyó csatorna csekély használata tekintetéből sem felelne meg rendeltetésének. Tudva van, hogy egy ló vizarányos csatornán 3 láb sebességgel 1500 mázsát képes elvonni, a' jelen esetben azonban, mivel a' csatornán lefolyó

viz sebessége 3 lábna vehető, 6 lábsebességet kel-
lene a' lónak legyőzni 's így a' hajónak ellenállása
arányban levén a' bele ütköző viz sebességének
négysegével, a' jelen esetre alkalmazva, mint 3szor
három a' 6szor hathoz, vagyis mint 9: 36, követke-
zik, hogy azon ló, mely vizarányos csatornán 1500
mázs. terhelhetetik, viz ellenében csak 375 máz-
zsát bírna el. 'S ezen nagy veszteség a' vontatásban
a' szállítandó mennyiség nagyobb részére esnek, a'
mennyiben bizonyosnak vehető, hogy a' Tisza felé
szállítandó áruk mennyisége alig tenné tizedrészét
azon terményeknek, melyek onnan Pestnek, te-
hát a' viz-lefolyás ellenébe szállíthatnának. Ebből
világos, hogy a' Naviglio még gazdasági tekintetben
sem ajánlható.

A' kérdés illy állásban a' Duna és Tisza közti
csatorna eszméjével — bár annak a' kereskedés élesz-
tésére szolgáló haszna félreismerhetlen, és sem-
mi más szállítási móddal teljesen ki sem pótolható —
föl kellene hagynunk, de szolgálataunkra áll még egy
első tekintetre különösnek látszó, de közelebb meg-
vizsgálás után igen elfogadható mód 's eszköz, mi-
vel alkalmazása által azon nehézség elhárítható,
melly a' Duna és Tisza közti földhát magasb fekvé-
séből származik. Meg vala tudniillik fentebb uratva,
hogy a' csatorna építésére fordítandó költségek
valószínűleg a' mély ásások miatt 14 — 22 millió for-
rintra rughának, 's hogy ezenkívül a' magas part-
oldal jó karban tartása a' csatorna évi kiadásait szerfö-
lött nevelné. Ha a' felső csatorna-tartányt, mely a'
baracsi puszta és Majsza között fekszik, 16 — 24 láb-
bal magasra lehetne helyezni, a' sokszor szóba ke-
rült mély ásások és az azokra fordítandó tetemes
költségek elkerülthetnének, 's az illy formán épít-
ett csatorna kevéssel kerülne többbe, mint a' mennyi-
be egy kedvező földön alkalmazott csatorna kerülni
szokott. A' kérdés csak az: mikép tápláltassék szük-
séges vízzel a' jelelt felső tartány, midőn a' Dunából
csak a' pest-baracsi csatorna-részt lehetne éltetni.
(Folytatjuk.)

Baranyamegyei közgyűlés. Mielőtt Bara-
nyamegye f. eszt. sept. 29én kezdett 's october 5én
befejezett évnegyedes közgyűlésének eredményit
elősorolnám, szükségesnek vélem megemlíteni: mi-
ként m. főispáni helyettesünk f. é. sept. hó 22től 27ig
tartott törvényszéken elnökle; ez alkalommal rö-
gönzött üdvözlő beszédében érinté is főjegyzőnk,
hogy Baranyában most először elnököl törvényszé-
ken főispán vagy helyettese.

Nádor ő fenségének félszázados helytartósági
ünnepét Pécsen is megülették: sept. 22kén a' polgári
őrhadak egyesülten faklyás zenével párosult taka-
rodót (Zapfenstreich) tartának; sept. 23kán reggeli
9 órakor a' székes-egyházban fényes szertartásu
nagymise vala, mellyen a' megyei, városi 's egyéb hi-
vatlanok diszöltözethen voltak jelen, a' polgári őr-
hadak pedig fegyverben szolgálatot tevének.

Sept. 29én a' megye állapotának június ótai
előterjesztésével nyitá meg a' népes közgyűlést fő-
ispáni helyettes ő mlga; e' szerint megyénk egészségi
állapota megnyugtató, lótolvajlásokon kívül rablási
's gyilkolási esetek nem fordultak elő; 20 ezer ft. pp.
régi, 40 ezer ft. pp. folyó adóbeli tartozás van hátra,
mellyek behajtása tisztviselőinknek meghagyott;
a' megvizsgált pénztár rendben találtatott; a' dunai
's drávi átmetszések 's töltések részint már teljesít-
ettek, részint most foganatosítottatnak; Mack Ádám
rendszeré után 1000 ölnyi új ut készített; a' posta-
's országutak pedig (mellyek közül a' pécsi járás-
ban Pellérdén keresztülvezető olly járhatatlan volt
már, hogy az illető földesuraság néhányszor kérte
a' Rendeket: szedetnék föl a' köveket) kijavítottak.
Ezekután főispáni helyettes ur, Pápay Benjamin te-
rehegyi ref. lelkésznek gyümölcsfatenyésztés kö-
rüli érdemeiért, a' magyar gazdasági egyesülettől
küldött ezüst érdempénzt a' gyűlés színe előtt ér-
keny beszéddel adta által. — Ugyan főispáni helyet-
tesünk indítványára elhatározottat, hogy nádor ő
fensége kir. helytartóvá neveztetésének félszázados
ünnepére ő cs. k. fenségének a' hon javáért ernen-
detlen buzgalommal tett fáradaimért keblünk ben-
sejéből fakadt hódoló tiszteletünket 's legforróbb há-
láinkat üdvözlő felírásban tolmácsoljuk.

Felsőbb parancsok közt figyelmet igénylők va-
lának: mellyben a' jobbágytelken lakó nemesek föl-
ső helyre tett és a' megye által évek óta adó alá vet-
tetésök terhe alóli fölmentetést kérő folyamodásuk-
tól elmozdítottak; mi által a' megye csak az 1832. XI.
czikk rendeleteit teljesíté. — Más felsőbb intézvény-

ben tudtul adatik, miként a' francia háboruk alkalmor
károsult megyei adózók a' kincstár által kár-
pótlást nyerne; és hogy ez, a' mennyire lehet, az ér-
deklettek adójába tudassék. — Az elemi tanodák 's ne-
velési új rendszer szabályai a' nevelési ügyben mű-
ködő megyei választványhoz utasítottak vélemény-
adás végett. — A' nm. helytartó tanács keblében köz-
lekedési bizottság fölállítatását 's hozzá Széchenyi
István gr. ő excel. elnöké lett kineveztetését tudató
intézkövény örömmel tölté el a' Rendeket és Széchenyi
István gr. ő excel. nak (ki megyénk táblabírája) üd-
vezlő levél iratik. Amaz intézkövényre, mellyben a' se-
lyem olly hanyag tenyésztésének oka tudakoltatik:
a' megyei állandó selyemtenyésztési választvány,
mellyel közöltetett, még e' gyűlés folyta alatt beadta
véleményes jelentését, 's e' baj oka szerinte a' me-
gyei szedres kertek példátlan elhanyagoltatása, hol
csemeték nem léteznének a' jobbágyok azokkal el sem
láttathatnak; ezen jelentés fölterjesztetik. — Tótfalu
helységnek fájási vagy erdő-elkülönítési urbéri pö-
rében, melly nálunk olly nemben első 's mellyben egy
egész telekre 4 1/2 hold erdő itéltetett meg, némelly
viszonyokról felvilágosítás kértvén, ez a' küldött-
ség által adatni fog. — Ama' tudósítás, mellynél
fogva az Eszéken szállásozó császár nevű huszárez-
red löszüksége honi lovakból fog fedeztetni, — me-
gyszerre közhírré fog tétetni chez alkalmazkodás
végett; egyszersmind megyénkben a' nemesített ló-
tenyésztés általánosítása tekintetéből rendszer ki-
dolgozásra választvány bízott meg; Eszterházy
hercegek főmltsza pedig megkéretni fog, hogy vala-
mint Tolna megyében, ugy baranyai jobbágyaival is
éreztesse kegyelmét mének adásával.

Megeyei levelezés közül Csongrádnak a' fejde-
lem honunkbani lakását tárgyzó; Szepesnek a' keblé-
ben elkövetett katonai kihágásnak nem kellőleg
történt megfenyttetését tudató levele a' hongyul. kö-
veteknek pártolás végett már most utasításul kijelöl-
tetett. Zalának a' részek visszakapcsolatása iránti
levele pártolatván, mellette fölírunk. Varasdnak a'
zágrábi tisztújítás alkalmor állítólag elkövetett
katonai vérengzést tudató, 's a' kapcsolt részek tar-
tományi gyűlésének Zágrábtól távol leendő tartása
iránti fölírásra föl szólító diák levele kedvetlenül hat-
ván a' Rendekre, nem pártolatott; Turopolya nemes
közönségének jogaiba visszahelyzetését jelentő, az
illyrismus elleni éberségre föl hívó 's az eddigi pár-
tolást megköszönő magyar levele örvedetes tudó-
mással vétetett. A' honti levél, mint a' megye pecsétje
nélkül ennek neve alatt nem hiteles alakban keletke-
zett, Hontmegyének megküldetik. Békesnek követ-
jelentést küldő levele, mivel megyénk követi je-
lentését rég megküldé; szinte Zólyomnak Árva szá-
moltatását sürgető, Hevesnek a' czimróvidítést tudató;
Szedgednek országgyűlés-tartás iránt föl hívó leve-
lei tudomásul vétettek. Trencsénynek Nyáry gr. ál-
tal fens. nádorunk kiadandó arczképére előfizetés-
gyűjtést szorgalmazó levele pártolatott; Bácsnak pe-
dig takarékpénztár felállítatásra szükséges adatok
a' kívánathoz képest megküldetnek. Pécs városa el-
len júniusi közgyűlés alkalmor számos aláírással
ellátott panasz adatott be, hogy a' mészárosok zsaro-
lásit nem akadályozza, a' hamis mérték elleni pana-
szokat nem orvosolja, a' némellykor hust adni nem
akarat mészárosokat nem bünteti 's főleg mert a' levá-
gatandó marhákra nem ügyelvé, a' mészárosok a'
Duna és Dráva kiöntései miatti szükségből beteges
marhát vágnak Pécsen, melly féldöghus a' népes-
ség egészségére károsan hat: kérék ezért a' megyét
olly határozat-hozásra, minél fogva Pécsen minden-
ki szabadon hust váglasson; ezen panasz a' városi
tanácsal közöltetett 's a' jelen gyűlésre visszairt
a' tanács, miként a' panaszt egy zugdi firkász szer-
kesztvén az aláírásokat hamisan úgy írta oda, pedig
tisztelettel legyen mondva Pécs városa tanácsának
ez nem volt való, mert ha a' választott községgel
egyétértőleg tárgyalta volna ezen Pécs népessé-
gének egészségi állapotát veszélyeztető mészárosi
tényt, biztonnal a' megyének más eredvény adatott
volna föl, és a' megye ezen egész ügyet tudomásul
nem veendette, mint most, midőn egy tanács hiteles-
ségén kétkedni nem tudott! Az illy városnak csak olly
erélyes 's buzgó fölügyelő segíthetne, mint megyénk
böles és éles látásu kormányzója, ez bizonyosan ele-
jét venné ama subtilis értelmezéseknek, mikkel itt
a' legvilágosabb esetek és felsőbb intézkövények el-
lenkező értelemben magyaráztatnak, a' jegyzői hi-
vatal pedig, mellynek a' városi lakosság üdve szíven
fekszik, és melly hivatala koczkáztatása mellett is

vonakodott meggyőződésével 's igazsággal ellen-
kező fogalmazásokat tenni, föl lenne mentve olly kel-
lemetlenségektől, miknél fogva illy fogalmazásokra a'
tanács kebléből helyettesített tanácsnokok gyűlöle-
tének áldozatává válnának. — Itt ugyan olly szükse-
ges a' városi coordinatio 's nyilvánosság, mint a' fa-
lat kenyér! A' bírói jelentések 's folyamodások csak
néhánynak eredvényéről még pár szót:

Egyik főbíránk jelentése folytán, hogy elődjé-
től semmi olly irományt nem vehetett által, melly neki
rögös hivatala eljárásában utasításul szolgálta, és
igy illyes irományok megyei kiadatása ért könyörög,
két indítvány tétetett és végzésileg is elfogadtatott;
t. i. hogy a' tisztikar teendőit tudja, me ghagyatott a'
levéltárnoknak: keressen minden szabályul 's utasi-
tásul szolgáló intézkövényt 's végzést ki a' legközelebb
tartandó közgyűlésig; ismét hogy a' közgyűlési vég-
zések 's kiadások, tett értesülésre bejövendő egy-
vagy másik tisztviselőnek tétetvény mellett kéz-
beszítessenek. A' szegény adózó népeni könnyítés te-
kintetéből elhatározottat mind a' széna, zab 'st. mind
pedig a' szükséges fa-szállításnak készpénzül meg-
váltatása, 's erre nézve árcsökentés tartatása. A'
gazdasági fiók-egyesület pártfogás alá vétetvén, be-
mutatott szabályai a' nm. k. Helytartótanácsnak föl-
terjesztetnek. Több helység a' f. é. sz. Iván havában
tartott egyházi látogatás alkalmor reá rótt új te-
her 's némelly reá erőtetett újítások miatt panaszt ad-
ván be, illető főbírónak az egyházi látogatások ed-
digi gyakorlat szerinti fölhozása hagyatott meg, hogy
igy a' megye intézkedhessék, a' sértésekkel telt fo-
lyamodás pedig az illető egyházi hatóságoknak 's főbi-
rósnak nyilatkozás végett adatott ki. Pécs város
tanácsa ellen panaszok föladatott, hogy az árszabá-
son túl megyei eladóktól a' kenyeret elkobozván,
ezeket később árszabási áron fölül adja el, a' pa-
nasz adandó nyilatkozás végett Pécs város tanácsá-
val közöltetik, attól várjuk, mit fog védelmül fölho-
zni, és az elkobzott kenyereket ára fölől számolni, vaj-
jon ugy nem jart-e ezen kenyérpénzis, mint a' rend-
őri bírságok, depositális pénzek, Szepesy alapítvá-
nyából 's magányosaktól kölcsönzött öszvegek, az
1822ki maradvány 'st.? mellyek hova fordítása fölöl,
kir. biztosi megkeresésre sem adatott mindedig föl-
világosítás. A' kenyér-árszabályozás megszünteté-
se iránti indítvány mindazáltal el nem fogadtatott. —
Egy boldogtalan ügyvéd van megyénkben, ki pár év
óta a' tisztviselők 's uradalmak ellen, az együgyü
pórnép neve alatt, minden gyűlésen előforduló 's föl-
ső helyekre benyújtott föladásokat tesz, az ellene me-
gyeileg rendelt több tisztügyési pör 's Pécs város
tanácsánál folyamatban levő büntető pör megsemmi-
sítettetését, és maga egy vádló védenézi részire sal-
vatus Conductusért esedezik, ennek föladásai vizgá-
latára küldöttség bízott meg, melly jelen gyűlésre
beadván jelentését, érintett ügyvéd irányában sok fur-
csát fedezett föl, mit a' gyűlésen jelen volt ügyvéd
háborgatás nélkül szép csendesen végig kihallga-
tott; ezen jelentés a' tiszti ügyészi véleményül és a'
többi irománnyal fölterjesztetik, 's érintett ügyvéd el-
lensilentium kéretik.

Baranyavári járás jegyzői folyamodása, melly-
ben nyugintézet-alakitást jelentvén jövőre minden
ujdon kinevezendő falusi jegyzőt részvétre szorítat-
ni kérék az illető tisztviselők méltányol fölgyelmébe
ajánlatott. Egy nemes egyed ellen csupán azért, mi-
vel egy csőd a' atti pécsi kereskedőnek hitelezőivel
Bécsben, ezeknek Pécsen lakó ügyvédük mellőzté-
vel, a' félkereset elengedésével a' bukott javára e-
gyezséget eszközölt, az egyezséget nem kedvelő
ügyvéd szorgalmazására vizsgáló küldöttség nevez-
tetett, más esetben más nemes egyeddel pedig olly fo-
lyamodás, mellyben okiratilag lón a' föladás támog-
gatva, a' panasz csak közöltetett. Külföldön pörle-
kedni kénytelen megyebeliek számára kiadandó meg-
hatalmazó levelek ezek hitelesítése ügyében meg-
állapítottat, miként ez azon modorban 's alakban, mint
az ottani törvényes gyakorlat kívánja, történjék, en-
nélfogva az érdeklétt fél a' hatalmazó-levelet törvé-
nyes bizonyosság előtt fogja aláírni sajátkezűleg, és a'
megye a' törvényes bizonyosság által ekép előtett
irományt majdan hitelesítésül a' megye pecsétjével
megerősíti, ezen végzés bizonyos formalitásokra so-
kat tartó urak inyére nem volt. K. Zs. ügyvéd pár év
előtt a' pesti Hirlapban közzé tett 's elköltözés
esetében távol vidékre a' leszármazás könnyű bebi-
zonyíthatása tekintetéből az egyházi anyakönyvek
vezetése iránti tervét a' megyének benyújtván, ez vé-
leményezésre küldöttségnek adatott ki. A' közmun-

kák iránt
17re rend
gyűlés tüz
ben leend,
rendesen

Hörv

Het edik
pontjai ke
ra hozott
sebben ki
zatosztási
ra: ha va
kor is ez
megye kü
elágnanál
dig két m
zottan kij
nak-e szá
hivattak,
megjelen
megyénk
első kérd
számítat
mi a' más
gyéknak
nek fele
gyét szá
ezek szá
megtudat
határozat
mindig a'
vajjon me
ság? —
7ik pontj
azon hel
gyűlés ta
lés tagja
a' meghí
azzal kö
követe e
lyi város
kat ideg
zásra ké
ő-zszeg
nem aka
is nehe
nyosság
hozand
árookra
törvény
pártolá
fizetésé
tott: mi
mellyek
szágyés
mérték
minthog
6 hónap
mintho
nem tar
lasztvá
ország
fizeten
solja.

B
kön egy
tartásu
szedet
lyen va
remtvé
va üdv
's mig
esnek
konsze
nem hi
kintet
ujabb
mit, az
egymá
konok
zette
melly
dol, m
nézet
tosz sz
csökk
tött há
és fér
Jöven
kakat
vosika
gyógy
lebe

kák iránti törvény fogantatásánál f. é. november 17-re rendkívüli, 1846. esz. januárja évnegyedi közgyűlés tüzetett ki, törvényszékünk f. é. decemberben leend, csőtörvényszékünk pedig minden 15 nap rendszeren tartatik. —

Hortvátországi tartománygyűlés folytat.

Hetedik ülés oct. 4én. Mielőtt a rendezés további pontjai kezdettek volna tárgyalatni, a hatodik pontra hozott határozatot kívánták némelyek értelmesben kifejteni, különösen Szerém követe a szavazatosztásban semmi határozott kulesot nem látott arra: ha vajjon a megyéknek adott feles szavazat akkor is ezek részire tudatik-e, midőn például a hat megye küldöttei közt bizonyos tárgyban a nézetek elágaznak úgy, hogy egyik félén 1, a másikon pedig két megye nyilatkozik? továbbá nincsen határozottan kijelentve: vajjon mindazok szavazatai fognak-e számítani, kik a tartományi gyűlésre meghivattak, vagy csupán azoké, kik oda személyesen megjelentek? s ezek mennyiségének fele adatik-e a megyéknek? Erre banelnök feleletül adá: mikép az első kérdés, vajjon a meg nem jelentek szavazata is számíttatik-e? már a 6dik pont alatt eldöntve van; mi a másodikat illeti, erre megjegyzé: hogy a megyéknek a tartománygyűlési szavazatok összehéne nek fele adatott; mivel tehát a tartományok 6 megyét számítanak, oszassék fel a szavazatosztás ezek számával s a hányzorosból minden megye megtudandja saját részére eső szavazatmennyiséget, határozat-hozatalkor pedig az eldöntő többséget mindig a voksok többsége teendő, nem tekintve arra, vajjon melyik részen nyilatkozik több törvényhatóság? — Ezen kitérés után fölvetetett a rendezés 7ik pontja, melynek rövid értelme következő: Hogy azon helyhatóság, melynek keblében a tartományi gyűlés tartatni fog, idején gondoskodhassék a gyűlés tagjainak ingyeni szállásoztatásáról — e végböl azzal közlendő: E pontnál először is Zággráb város követe emelt szót, igazságtalannak tartván a királyi városi polgároknak nézve, hogy ezek saját házait idegen hatóságok követéinek ingyen szállásozásra kénytelenítsenek megnyitni; szónok bizik az ö szzegyült Rdek méltányosságában, miszerint azok nem akarhatják, hogy a polgároknak ezen teher tovább is nehezüljön, hanem erre vonatkozó, s a méltányosság elvéből kiinduló kártalanítási határozást hozandnak annál inkább, mivel e tekintetben a polgároknak nézve a magyarországyűlésen is kedvező törvény hozatott. Ezen indítványt minden jelenvolt pártolá s egyszó sem vala hallható, mely a szállások fizetését ellenzette, kérdés csak az iránt támasztott: mikép állapíttassék meg a szállásbér-láb? némelyek akarák: hogy e tekintetben a magyar országyűlés törvényes nézete használtassék sinór-mértékül; mások azt alkalmazhatónak nem tartották, minthogy Pozsonyban az országyűlési szállások 3, 6 hónapra előre lefizetendők, minek itt helye nincs, minthogy a tartományi ülések ily huzamos időig nem tartanak. Végre is a kérdés véleményzésül választatványra bizatott, mely szemelött tartva a két országyűlés közötti különbséget — a szállásokért fizetendő díjt a helybeli viszonyokhoz mérten javasolja. — (Folyt.)

Budapesti napló. (Nov. 2kán). Mult csütörtökön egy izraelita pár összeesketésénél valánk az ujszer-tartásu imateremben; az összeadást megelőzte oktató beszédet így kezdé a rabbi: (tisztelt hallgatók!) ily ünnepleny vagyunk jelen, melynek minden emberré született természetvny örömmel néz elibe s ha megérkezett, mosolyogva üdvözl. Az előttünk álló pár most elli az édes perczet, s mig ezen talán mások nehezült kebellet aggodalmasan esnek át, ők boldogan teszik azt; mert tisztán kifejlett rokonszenv, egymásiránti szende érzelem, nem külérdek, nem hideg számíttató eszély, vagy másnemű mellétkintet vezérle őket össze; s ha most magok előtt az élet újabb korányát pirulni látják, a bekövetkező nap fardalmit, az életfolyam terheit is szives megelégtüléssel fogják egymás közt megosztani; mert önként nem kényszeríté rokonok, zaklató szülei kegy vagy hiu szenvedélyek által üzetve vállalták fel azokat... stb. Ez azon nép közt tehát, melyre nem egy keresztyén csak némi megvetéssel gondol, melyet minden tényeiben leginkább vélünk speculativ nézetek alá rendeltnek; de ha az ő magaszatosb szövetkezési elvök köztünk uralkodnék, bizonyosan csökkenne nálunk az ily nagyszámu szerencsétlenül kötött házasságok sora, mely aztán a szüle és gyermek, nő és férj közt szünetlen viszálykodások oka, kutforrása. — Jövendőnk reményeit, a pesti és nem pesti kisasszony-kákat for gókony művészek rendre tánczoltatják; az orvoskarnál még buzgóbban megy a tanfolyam, mert a gyógytudomány jövő farsang után aligha nagyobb igénylethe nem fog vétetni; most a táncz mesterek világa, majd

később az orvosok aratása. Egyébiránt Thalberg is itt van, bár legalább is az élelmiszerek drágaságával mérközhető pénzforgalmat idéznének elő idegesiklandoztató hangjai! — A vásár is küszöbünk előtt áll, s ezzel rokonlag az uj-téri fabódék gombamódra búttak ki a földből; s minthogy mi a reménynek nagy és örökös szolgálói vagyunk, ez tehát most is kecséget, hogy e vándor életre mutató fabódék majd valamikor más téren fognak emelkedni; — jó szándék azt hírlí, miszerint a hengermalom melletti tért e czélra jövő télen át egészen el fogják egyenlíteni, hogy a vas-pályánál munkások kenyérfogyatkozást ne szenvedjenek; ohajtanók, hogy lapunknak ezek érdekében emelt szözata ne hangzott legyen el a pusztában. — Már voltunk ily körülményben, midőn az öngyilkosságot ujdonságnak sem tartottuk; most ismét ily idő következik be; — mult napokban egy szegény aszszony kénysavat ivott; egy kávés magát agyonlötte; egy vasuti munkás tükör előtt torkát elmetsette; ez utóbbi ámbár koros volt — mint mondják — neje miatti szerelémföltésből; mások ismét a bekövetkező nyomort megelőzőleg igyekeznek szabadulni az élettől, — mi más tekintetek mellett népmenvelési szempontból is igen szomorú dolog. Egy szerb kereskedő színte, kit jles lovag- ul ismét Pesti, s dolgai rendén voltak — alkalmasint esze csusztaban erőszakkal vált el az élettől. — Mi magyarok nevezetes baráti vagyunk a variatiónak, alkalmasint, mivel ezekre már iskolánkban megtanítottak, s most politikai mint magánéletünkben egyiránt használjuk; talán ebből ered a nemzeti elem azon variatíója is, mely középponti vasutunknál divatoz. A Spiegel szerint eddig négy mozgony készült el, nevök: Mühlhausen, Pest, Buda, Debreczin; Waizen is nem sokára elkészül s így a hazai legmagyarabb városok is nemzeti díszkötös helyett plundrában kezdenék meg műtázásukat? mi ezt nem hisszük. — A szép juhászok körül barlangot találtak, melynek belsejét kandi természetbúvárok szándékoznak megvizsgálni; demég most csak azon tanácskoz-nak: ezénaszátat huzzanak e magok után, vagy hamut hintsenek a megjárt uton, hogy el ne tévedjenek? E lah-yrinthusnál a szép juhászok hajlandó volna Ariadne szerepét felölteni. — Egy házaló kiskereskedő, védegyeleti tag lakásán kinálgatta portékáit; a lakos egy színezett papszeletré mutatott, mely nevét s fogadását tudatá, s kimenésre inté; „jól van uram, fogadni mernék, hogy legelső szükségét is portékáimból fedezendí“ mond a zsidó, s egy honi kelme-raktárba tért; ily gonosz tréfán kívül még azon körülmény is kétesíti a honiak kelendőségét, hogy ezek kezelőji tulajdászák az árt, s még így is érdemül kívánják tekintetni vállalkozásukat. — Egy mulat-ságkedvelő ur vendéglőbe érkezővén hazai nyelven, halbselít-t parancsolt, a pinczér, halbe-t értett, s egy it-cze vörös bort tett asztalra; a közellevők erre nagyot ka-czagtak; az ur pedig hidegvérűleg mormogá: ejnye is-tentelen, beh rám ismét. Annyi mindenestre való, hogy a pesti pinczerek jó psycho- és iszákologusok. — Valaki barátját meglátogatni akarván kérdé annak egyik ismerő-sét, mikor lehetne honn találni; hja, az nem bizonyos, felelt ez — most igen bódult állapotban van, mert ház a-s o d n i a k a r. — A hatóság részéről parancs bocsátat-tott ki, hogy minden fa-rakhelyen az ölla ára fekete táb-lára irassék ki s ez árt többé feljebb emelni nem szabad, elleneszelevők példásan fognak megbüntettetni. E ren-delkezési erélyt, főleg állandó siker mellett, egész (isz-tellett méltányolnunk kell; egyébiránt a Hetilapból ör-vendetes azonértesítés, miszerint nemcsak az esztergomi, hanem a pécsi község is fűtésre alkalmas, s így az égő-szerek szaporasága mellett nyomasztó szükségünkön még inkább leend könnyítés. — A kör-ök megtartották már (isztválasztásaikat, a gyűlde pedig hatalmasan mozog; vajjon minő nagy k a r i k a lehetne az, mely mind a hármat vagy esomóba szorítaná? — Páris Posten meghukott; azaz a Páris nevét s fényűzési jellemét viselő kávéházat rögtön bezárták; vendégei közül sokan megjedtek hogy e komoly ténytelen az ő viselétük következtvénye s azért hanyathomlok kitisztultak a hely színéről. Azonban hogy a francziáskodás nálunk még jó lábon áll, alig tagadhatni. — Egy álgról iparlovagot néhány nap előtt fényes kísé-rettel szállítottak Bécs felé, hol nagy szükség van rá; a pestiek pedig a sohaviszontlátásig vettek bucsut tőle, mert ő ámbár világossági (légszuszvilágítási) társaság elnökeként harangolt elég homályos uton, a velencei-eknél 20 ezer frt. adósságot hagyott; s még a miénket is lefűzhetne volna. — Uj irodalmi tüneményeknek örvendhetünk. Czakó, Végrendelet-e, mit jeles szerzőjének inkább előrendeletül kívánunk tekinten i, nyomtatásban megjelent. Korponay János es. kir. főhadnagy s magyar tudós társasági tagtól rövid időn, hadi földírá s fog meg-jelenni. Kelmény eredeti regényt, meghasonlott kedély-czím alatt bocsátott közre. A játékszini bir. választvány Jókay Móricz, Kinestárnok című dramáját elfogadta s így előadható eredeti színműveink számát szaporítá.

Amerika.

Rio-janciro aug. 2Skán. A laplatai státusok eleven színhelye most a népporradalomnak. Hosszas vonakodás s tanakodás után végre a Rio-janciroban összegyült egyezkedő ministerek jul. 8kán az argentin kormányhoz sürgönyt bocsátottak, melyben kívánják: hogy a republica szárazföldi s tengeri ereje a Banda Oriental hatáiról visszavezetessék s ezen tartomány függetlensége tetteges élvezetébe juttatván az alkotvány szelleméhez idomított kormányát minden idegen befolyástól menten gyakorolhassa. — A montevideovall ellenségeskedéseket, még az alkudozások bevégezte előtt megkezdették. Rosasi. szokása szerint mesterséges

fogásokkal akarja kikerülni a zavart, mibe a feneb-bi kívánatok ejthetik s megbizottai által a két követ meghasonlását akarja eszközölni, e végettvelök üz-etváltogatásba bocsátkozott, hogy ez alatt vagy az ostrom tartóssága vagy egy fő ütközet által Montevideót hatalmába keríthesse. Azonban e reményét s kiszámított tervét teljesen meghiusítá egy nem vélt erőfeltámadás. Paz tábornok a corientesi hadsereg fővezére, Rosas esk. ellensége t. i. véletlenül megje-lent. Egész évig mozdulatlanul állott e férfu egyedül Corientes határi földzétével foglalkozva, de mely idő alatt vad sergeit valódi fegyrendű katonasággá alakítá. Így megerősítettnek látván magát ellenei megalázására, e kedvező alkalommal kirozott. Egy erős hadosztályt küldé Rosas táborá ellen, mely Garzon tábornok vezérlete alatt Aroyogrande mel-lett állomásozott, hogy ezt nyugtalanítsa, és elfog-lalva tartsa. A hátramaradt derék táborral maga se-besen Parana mellett lejtött, vitézei nagyobbrészt fo-gadott indusok Chaco tartományból; a folyam bal partján Paz maga, jobb partján pedig egy osztállal Lopez tábornok czirkált. Lagos ezredes 900 főböl álló buenosayresidandárral Santa-Fé-felé vonultá-ban Pazzal találkozott s kénytelenül előtte kissé visszavonulni; ellenben a viz másik oldalán Lopez háboríttatlanul haladott s jul. 9én váratlanul megje-lent a mondott város falai alatt, hol a foederalisták leggazdagabb tárait és rakhelyeit 500 emberből ál-ló sereg őrzé. Lopez időt sem engedve gondolko-zásra megrohaná a várost és a rakhelyeket s rövid viaskodás után birtokába vevé, az őrséget részint lemészárolván, részint fogollyá tevén; de a kor-mányzó — Chague — átszaván az egy órajárás szé-lessnessü Paranát, megszabadult, Santa-Coloma ka-tonaiparancsnok pedig telve sebbel menekült Buenos-ayresbe, hol Rosas parancsára hűtlenségről vádoltat-ván ez előtt, meggyilkoltatott. Mihelyt Paz meggyö-ződött arról, hogy Lagos buenos-ayresi parancsnok Lopez már nem hátráltathatja Santa-Fe feléi útjá-ban, teljes erővel megtámadá őt s tönkre velt min-denestül. Ezen előgyőzelmek folytatására ezután Lopez tábornokot bizván meg, maga a fő táborral Gar-ron ellen indult, kinek vezérpálcája alá gyülekezett össze a foederalisták köz ereje. Garzon megkezd-ven a csatát félelmes ellenével, miután tábori szár-nyai ennek jártassága által egymástól elcsukattak — futásnak eredt, sergei nagy része pedig Paz tá-borával egyesült. Mihelyt ennek híre egyéb tarto-mányokba is eljutott, a katonaság azonnal felzen-dült, s Paz táborába ment ennek zászlóji alatt har-czolandó Rosas ellen. Így Paraguay állása Buenos-ayres ellenében mindinkább fenyegető lett; s habár nem adhatni is teljes hitelt azon hírnek, miszerint a hadüzenet már csakugyan közzététetett volna, s Paz tábornok parancsának 4000 — sőt mások szerint 10 ezer paraguayi hódolna Rosas ellen, de annyi val-ószínű, hogy ezen hírek rövid idő alatt valóstíttatni fognak; mihelyt a santa-fei eset Buenos-ayresben tudomásra jutott, itt azonnal legélénkebb lázadás mutatkozott; melyet nem csilapítani, hanem inkább hős ellenállásra tüzelni volt az illetők feladata. Az öszszes népség 17 évestül 70ig fegyvert fogott, kikből csak hamar erős önkéntes ezredek alakulván — legott a tartományok határi felé indítottak; Ros-sas hű emberei pedig rendkívüli felhatalmazással küldettek szét, a tartományokban a katonaságot fegyverre szólítani. Ily körülmények közt levén Ros-sas, gondolák némelyek, hogy göggyével alább hagy, azonban ennek épen ellenkezője történt; mert kije-lenté, hogy a követek kívánatai teljesíthetlennék, s velök addig semmi alkudozásba nem bocsátkozik, mig Montevideo megszállását el nem ismerik. A köve-tek ezen üzenetre második sürgönyt intéztek Bue-nos-ayresbe, melyben kijelentik: ha hogy a argenti-ni resp. jul. 31keig határozatát meg nem változtatja, ökö utleveleiket kéri ki; ezen sürgönyre rögtön érke-zett válasz biztosítá őket, hogy e feltétel alatt utleve-leiket azonnal is kivethetik. E közbén a nép dühe az-idegenek iránt mindinkább növekedett s agyilkolások, kivált angolok irányában, napi rendre jöttek, miért több család elhagyá Buenos-ayrest. Ouseley és Def-faudis, Rosast mire sem bírhatván, 31kén csakugyan kivevék utleveleiket, s Montevideoba mentek. Az ar-gentini hajós sereg a francia és angol tengerész-erő által lefoglaltatott, melynek Buenos-ayresbéli tisz-tjei ésmatrózai ide visszaküldettek, az idegen hajónép-ség pedig, mely a többséget tevé, Montevideoba szál-líttatott. A két hatalmasság képviselőji aug. 1én nyi-latkozványt bocsátottak ki, mely által azon öblöket

és kikötőket, melyek Oribe birtokában vannak, osztrómállapotba helyezetteknek jelentik; mely határozatot a két hatalmasság admirálja azonnal erőbe léptetvé, sőt még Uruguay folyón is meszsze kalandozának el. Aug. 4-én ezen képviselők a keleti kormányokhoz nyilatkozványt bocsátottak, melyben a Buenos-ayresben történt alkudozások egész menetét előadván, nyilvános ovást tesznek Rosas és pártja azon ráfogása ellen, mintha a két hatalmasság ezen közbenjárása által a tartományok feletti föuraság kezébe kerítésére szándékoznék. E hatalmasságok nézete az: hogy a laplatai statusokbani béke egyedül Montevideo függetlenségének épségben tartása által eszközölhető minden nemzet javára. — Brazília nemcsak részt nem vesz ezen alkudozásokban, sőt sergeit is, melyek eddig Laplata statusokban állomásoztak, innen visszahívá.

Portugália.

Portugáliában ismét pénzüszükség jelentkezik a kormány részéről, mi annál meglepőbb, mivel a legközelebbi cortes megnyugtatóra gr. Tojal pénzügyminister nyilván kijelenté, mikép a deficitek már letisztáztatva a jövő finanszvívre mintegy 31 conto fölül maradand; így a következők meghusitá a hibás számítás, minthogy nemcsak fölül van, sőt a kormány újabb — 500 conto kölcsönvétel iránt alkudozik; mivel szorultsága oly nagy, miszerint közhivatalnokinak fizetésével is már két hónapra tartozik, mi leginkább onnét magyarázható, hogy a státuszjövedelem egyik leggazdagabb ágát — a dohánykezelést már előre 1846-iki majus hóig elzalogosítá. Ezen bajhoz járul még az is, hogy a nép Azoreból sergenként vándorol Braziliába s idejét látja tiltólag fellépni, ha a szigetországot nem sokára néptelenül látni nem akarja. Miből jelenleg a földműves Portugáliában némi nyereséget húz, az a burgonya, mint hogy ez országban a nevezett ültetvényfaj épségben maradván, majd minden körülfekvő tartományok ide sietnek annak összevásárlására; az innét eredt nyereséget azonban nem kis mértékben csökkenté a szüret silánysága s mostoha fizetése.

Spanyolország.

Oct. 10-én lépett Izabella spanyol királynő korának 16-ik esztendejébe. Ezen nap Madridban mindenkor egyike volt a fényesb ünnepeknek, ez alkalommal azonban egy víva sem hangzott a rekedt utcákon, egy ház ablakai sem voltak kivilágítva s ha a palotában kézcsokolási szertartás nem ünnepeztetik, mi által sok hintó esdítették az udvarba — az egész várost halálcsend lependé meg. Köz volt a remény, hogy a királynő e napon — ha nem is általános — de egyeseknek bizonyosan megkegyelmezési oklevelet osztogatand, s várták e pillanatot az atya- vesztettj árvák, férj- fosztott nők s meg is érkezett e pillanat, melyben láttak okleveleket osztogatni, de melyek nem az elítéltekre vagy bebörtönzöttekre mondanak kegyelmet, hanem kamarások-

ká lett újabb kinevezéseket, számos érd. rend-kiosztást sat. tartalmaztak. Holott köztiszteletben álló polgárok, minők Sagasti, Crespo tábornok — sőtét tömlöczben ülnek, kiknek ügyök tárgyalására sem tétetnek valódi készülétek; de annál komolyabban látszik foglalkozni a miniszterség Izabella férjhezadatasával, mely téren működésit habár mindenképp titokban akarná is tartani — azért mégis némely hű titoknokok utján némely lapok az illető eljárásnak kellő tudomására jöttek; így egy toulousei lap említi: mikép Izabella eljegyeztesé Montemolin gróffal már Pampelonában megtörtént, mely ünnepekyor a távol jegyest Rianzares hg személyesíté. A cortes-egybehívás is elmaradt, sőt határozottan nem is tudhatni, mikor fog az megnyitni, minthogy a ministerség jövöje kétes levén — hogy ezt biztosíthassa, azon gondolkozik: vajjon a mostani congressust összehgyűjtse é vagy új választást hirdessen? s e kérdésben addig nem is lesz határozás, míg a municipalis testületek választásai meg nem történnék, hol a progressisták teljes erővel készülnek fellépni. — Cataloniában nagy félelmet támaszt az egy egész héten át folyton majd itt, majd ott érezhető földrengés, több helyen a lakosok nem bátorokdnak márlakházakba visszatérni, mivel sok épület a rendkívüli rengés miatt romba dült; a nép azon bidelemben van, hogy az utolsó ítélet következik, miért is az egyház által rendelt imádságokat szokatlan buzgósággal végzik s a börtöket tán még a szentegyház parancsolatinális szigorubbantartják meg. — A Posdata erősíti: hogy a spanyol kormány a cultus és paposság szükségére 1845-iki évfolyam alatt 87,524,607 reallt fizetett a nélkül, hogy a 120 ezer fanega (1 fanega = 25 font) gabonát hozzá számítná, mely kiosztatott.

Franciaország.

A Gazette de France szerint Franciaországban a bukások elszaporodta az egész pénzüvilágot aggodalomba ejté, mely tönkkekben a vasut-részvényekkel üzérkedés nem kis szerepet játszott. 1845 január 1-től a takarékpénztárakból 30 millió frank vétetett ki. — Soult marsal benyújtá elbocsátási kérelmét, táமாகai öregsege, mellyel a betegeskedés kezét fogva halad, s azon körülmény, melly az algiri ügyet elbonyolítá; minisztertársai azonban annyira bírták, hogy lemondását visszavoná s a jövő kamrákat bevárja még mint hadminiszter; mondják: Guizot ezért ígéretet tön neki, hogy ha a miniszterium további fenállását kívíni segíti, mihez más nem kell, mint hogy a hadminiszteri címet tartsa meg, akkor 50 ezer frank évi nyugdíjt, mint nemzeti jutalmat, eszközözlend számára. — Sept. 20-án Orignière fő hajóbiztos duhös maeskaharapás- okozta víziszonyban meghalt.

Anglia.

A Globe oct. 13-ikai számában jelenti: hogy az alsóház mostani valóságában még az 1847-iki ősz

végeig meg fog maradni s azért parlament-változásról ez időig gondolkozni sem kell; szinte a Glogbenak párisi levelezője tudatja: hogy Napoleon Péter hgnek Párisban felsőbb helyről megígértetett, mikép jövö évi kamrák elibe oly értelmű javaslat fog terjesztetni, melly a Napoleon családöt minden további „figyelemmel tartás“ alól fölmenteni ajánlja; azon javaslat már jóval ezelött megtétetett volna, ha Napoleon Lajos a kormány legkedvezőbb feltételeit is egy önkéntes számüzetés iránt meg nem veti s a bonapartista republicanusokkal folytonos levelezésben nem állandott. — A vashámorok tulajdonosi teljes erővel azon dolgoznak, hogy az ezentul felállítandó vaspályákra nézve a már egyszer ajánlott légréndszert fogadtassék el, mert az ezen rendszerre építendő vonalok még egyszer annyit vasat kívánnak, mint a mostani gőzre építettek. — Hivatalos közlések után kitünik: hogy az angol hajók közül évenként 600 szenved hajótörést s az innét eredő embervesztéség átmérőleg 1570 főre tétetik évenként, birtokra nézve pedig ezen vesztéség meghalad 2 1/2 millió font sterlinget. — Az életben levő legghiresb angol költök egyikének egyikének Tenyson Alfrednek Victoria királynő 200 font sterling évi nyugdíjt rendelt — követésre méltó példa.

Görögország.

A földközi tenger keleti részéről naponként újabb tengeri rablásokrul szóló tudósítások érkeznek, mellyek a görög szigettengeren s leginkább Samos, Stanchio, Scalannova, Agathonisi környékén, tehát az ázsiai oldal legnevezetesebb helyein követtetnek el. A francia, ausztriai és görög hajók mindeddig híjában üldözték őket. — Az athenei kir. könyvtár nagy becsű ajándékot nyert ausztriai császár öfels. töl, ki a császári könyvtárban minden kettős példányban találtató munkáit a nemzeti könyvtár számára megküldetni parancsolta s már az első küldemény meg is érkezett rendeltetési helyére.

Egyiptus.

Serif pasa, sept. 30-ikai hírek szerint, Mahmud bey és öt efendi a kormány számára szükséges fahasárlás körül hitlen kezelesről vádoltatván hivatalaikat elveszték. Az első négy hónap szoba a második egy évi várfogságra, az öt efendi pedig gályarabságra ítéltetett. 20-kan halálozott meg a kairói görög patriarcha Maxinos. Nevezetes, hogy temetésén a katonai egész tisztikar, az összes polgári és katonai hatóság valamint a török katonai hangászkar is jelen volt. Ki hitte volna ennek Kairóban megtörténhetését, hol a vakbuzgóság s a kereszténység-elleni halálos gyűlölség legmagasb fokra hággott vala? — A Nilus árjáról mostanig sem érkeznek megnyugtató hírek. Egyiptus felső s alsó részéin több helyütt egész földterek maradtak bevetetlenül.

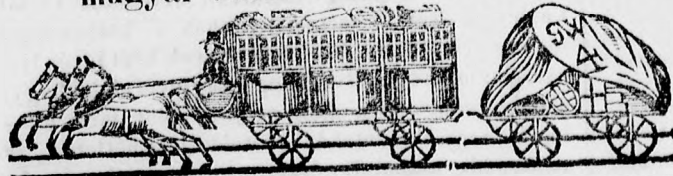
Dunavizállás: Budán oct. 30-kan: 7° 6' 0" a 0 felett.

88dik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Hetedik részletfizetés a pozsony-nagyszombati első magyar vasut-vállalat elsőégi részvényeitől.

Nevezett vállalat igazgató-sága a hetedik részletfizetés be-szedetését —

100tul 10, vagy is egyegy részvénytől 20 pengő forintjával — elhatáráz, s határnapul 1845-iki december 1-jét tűzé ki.

Ezen határnap után törtéendő fizetésekre nézve késkedési kamat fejében alapszabályilag 6% állapittatik meg; hapedig valamely tartozás a vég-határnapig vagyis

1846-iki február 1-jeig

le nem rovatnék, ekor az illető részvény kitoröltetika' társaság könyveiből s a már előbb tett fizetések a társaság tulajdonául fognak tekintetni.

Részletfizetéseket tehetni Pozsonyban a vállalat középponti hivatalánál, vagy Bécsben, a cs. szabadítékos éjszaki vaspálya pénztáránál.

Kelt Pozsonyban, oct. 22-ken 1845. A pozsony nagyszombati első magyar vasutvállalat részéről Kampfmüller Ferenc igazgató. Kohlmann H. titoknok. Neubauer Pál igazgató. 2-3

† Különféle legzebb s legritkább fajú beszélő papagályok és szelid majmok-bul új szállítás e napokban, mellyek valamint egyéb társas madarai nem-csak megzemlélhetők aldunasoron a hajóhídon alul 49 számalatti Kasselik-ház-ban, hanem jutányosáron meg is szérvezhetők. Seheldge György 1-3

Szerkeszti: Helmezy. — Nyomatja: Trattner-Károlyi uri-utca 153.

Gőzhajózási jelentés.

A dunagőzhajózási társaság részvényeséhez.

A cs. kir. szabadítékos dunagőzhajózási társaság igazgató-sága részéről ezennel tudtul adatik a t. ez. részvényeseknek, miszerint az új szelvények (Couponsbógen) az eredeti részvény jegyek előmutatása s átnyújtása mellett f. e. november 3-iktól kezdve fölvehetők akár Bécsben a társaság számüzetéségi akár Pesten a gőzhajóhivatalnál. Kimutatási rovatok az illetőknek ingyen fognak kiszolgáltatói Pesten, Octob. 21-ken 1845. 3-3

† Mérnöki műszerek. Egy használt ugyan, de még minden alkotórészében ép mérő-asztal, a hozzá tartozó műszerekkel, 2 mérő-lánczcal együtt, ládástul, szabadkézből illő áron eladandó. — Budán a várban uri-utca 46. sz. a. utasítást ad a tiszá-mérési iroda-szolga. —

Statuspapír- és részvényárkelet. Bécs, oct. 24-ken.

bankrészvény:	1607 fr.	pesti lánczhíd-részvény	140 fr.
1834-ki 500 p. frtos kölcsön:	801 1/4 „	bécs-glognitzi vasut 100 fr.	137 1/2 „
1839-ki 250 p. frt.	325 1/2 „	pozsony-nagyszombati	88 1/4 „
Eszterházy 40 fr. sorskötel.	58 „	középponti	(100 fr.) 109 „
cs. kir. arany agio 100tul:	8 1/2 „	duna-gőzhajózási	695 „

Gabonaur váltó garasokban.

	Tisztába	Készre	Rozs	Arpa	Zab	Kukorica
Pesten, oct. 28. (pesti m.)	230-300	200-235	180-190	115	80-86	100-120
Ujhecsén, „ 21. (poz. m.)	130-150	100-115	—	45-48	45-48	50-60
Győrben, „ 28. „	175-206	125-155	120-132	95-100	57-60	81-87
Baján, „ 24. „	137-153	108-130	107-108	59-60	41-42	51-
Mosonyban, „ 23. „	176-240	150-155	121-150	88-105	54-70	70-106
N. Szombathban, „ 17. „	174-178	—	125-127	86-88	50-52	—
Temesvárott, „ 13. „	174-140	53-80	52-	42-	35-	40-
Miskolczon, „ 21. „	175-200	—	135-154	95-105	60-70	80-90